

egunekoa

Iñigo Santxo Uriarte

(Abokatu Euskaldunen Sindikatuko idazkaria)

Ofizialtasunaren bidean ekin eta jarrai

Ofizialtasunaren alderdi juridikoari eta horren eraginei heldu nahi diet.

Zuzenbidearen eta ofizialtasunaren arteko harremanak bi norabidetan jokatzen du. Batetik, ofizialtasuna Zuzenbidearen emaitza edo fruitua da, Zuzenbideak aitortzen baitu ofizialtasunaren estatua. Bestetik, Zuzenbidea bera baldintzaturik agertuko da, ofizialtasunaren bitartez, botere publikoen jarduerak hizkuntza ofizialean egin beharko baitira, eta, neurri berean, ofizialtasunari lotzen ohi zaizkion hizkuntz eskubideak barneratu eta gauzagarri bihurtu behar baitituzte botere publikoek.

Hizkuntza desberdinak lurralde berean elkarrekin bizitzea koofizialtasuna aitortzea da, hizkuntz gatazkak konponbideratzeko tresna. Koofizialtasunak bi hizkuntza ofizialak maila berean jartzea dakar eragin gisa, baina koofizialtasuna ulertzeko edo konfiguratzeko bideak ez dira unibokoak. Esan nahi da koofizialtasunak berdintasuna dakarrela, hizkuntzen arteko berdintasun juridikoa alegia; eta hori horrela izanik, hizkuntzen arteko menpekotasunezko harremanak gainditzeko bitartekotzat jo dezakegu. Zuzenbidearen begietan hizkuntza guztiek behar lukete izan beren biziraupenerako bermeak; izan ere hizkuntza guztiak baitira berdinak. Perspektiba horretatik abiaturik, bada esaterik hizkuntzen ofizialtasuna Zuzenbideak bermatu beharko lukeen gutxienezko estandarra behar lukeela izan. Gutxienezko estandartzat jo genezaken babes-maila hori ez da euskararen kasuan bermatzen, Estatu frantziarrak eta espainiarrak ez baitute euskararen lurralde guztian bere ofizialtasuna aitortu. Euskararen egoera ez da

berdintasunezko egoera, morrontzapekoa baizik.

Baina ez dugu ahanzi behar hizkuntzek perspektiba kolektiboa ere badutela. Hizkuntza, hizlari bakoitzarena izateaz gainera, hiztun kolektiboarena ere bada, tresna komunikatibo kolektiboa alegia. Horrek karga berezia ematen dio estatus planifikazioari.

Euskara da Euskal Herriko berezko hizkuntza. Berezko hizkuntza edo hizkuntza propioa kontzeptu juridikoa bihurtu da, Araubideak barneratu baitu. Hizkuntza propioaren kontzeptuak eta hizkuntza koofizialen kontzeptuak maila desberdinetan eragiten dute. Lehenbizikoak hizkuntz erabileraren mailan eragiten du, eta bigarrenak hizkuntz eskubidetan gehienbat. Lurralde berean bi hizkuntzei koofizialtasuna aitortzen bazaizkie, horrek ez du esan nahi botere publikoek beren jarduera guztietan bi hizkuntzak erabili behar dutenik, batean zein bestean eginiko jarduerak eragin juridikoak sortuko baitituzte. Hizkuntza propioaren kontzeptuak horretan intziditu beharko luke. Alegia, berezko hizkuntzari zor zaion lehentasunak botere publikoen jardunean behar luke izan isla. Erabilera normaleko hizkuntza euskarak behar luke izan Euskal Herriko botere publikoetan, euskara delako Euskal Herriko berezko hizkuntza.

Guztiak ondorio bat azpimarratzera garamatza. Euskara babes juridiko minimoen azpitik dagoela egun, euskararen lurralde guztian ez baita ofiziala, eta horrek menpekotasunezko estatua sendotu besterik ez du egiten. Baina ofiziala den lurraldeetan ere, lehentasunezko hizkuntzat ez da hartu, araubidea ez baita bide horretatik abiatu. Euskal gizar-

teak erakutsi duen borondateak ez du orain artekoan isla egokirik izan planteamendu juridikoetan, eta, hortaz, gu guztion ardura da horretan bultza egitea eta euskararen ofizialtasuna errebindikatzeta.

Zentzu horretan, ofizialtasunaren kontzeptu juridikoetatik haratago joz, eta ikuspegi pragmatikoari eutsiz, errealitate latza dakusagu egun Euskal Herrian. Euskal Herrian, ofizialtasuna lurraldearen gune bakar batean dago aitortua, Nafarroa Garaiko Iparraldean eta Autonomia Erkidegoko hiru probintzietan, alegia, eta koofizialtasun hori egikaritzeko tresna eraginkorrik ez egoteaz gain, bere gainean izandako ezbaiak Auzitegi eta Epaitegi arrotzek ebazten dute, kasu gehienetan euskararen kalterako.

Bestalde, gainontzeko lurraldeetan, xedapen eta Dekretuen bitartez mugatu egiten dute egunetik egunera euskarari geratzen zaion indar juridiko eskasa, baina, halere, herria ari da erantzuten. Nafarroa Garaiko Dekretu eta Ekintza Planen aurrean hor egon dira puri-purian herriekimenak; azkena, 625 hautetsik bultzatutakoa. Nafarroako Unibertsitatearen planen aurrean hor egon dira euskal ikasle eta irakasleak, hizkuntza errebindikazio aseptiko bat egiteagatik gaizkile gisa atxilotuak eta fitxatuak izan direnak, hor dago Iparraldean ofizialtasunaren errei-bindikazioa ere, eta hainbat eta hainbat mobilizazio.

Arrazoi horiengatik eta beste askoren-gatik, hortxe egongo gara gaur Gasteizeko Bilbo Plazan arratsaldeko 17:30ean, Euskaltzaindiaren leloa geure eginez, ekin eta jarrai legedi zanpatzaileak gaindituz, Euskal Herri osorako euskararen ofizialtasuna aldarrikatzen.

zutabea

Juan Kruz Lakasta

Atzo, gaur eta betiko demokrata

Francisco Javier Ansuategi jaunak Madrilén Espainiako Gobernuaren ordezkari izateari utzi dio. Ansuategi berak horren gustuko dituen bertsio ofizialek diotenez, nekeak jota dimisioa aurkeztu du. Mihi gaiztoen —eta, antza, guztiz erre-alisten— mintzoaren arabera, Madrilgo oposizioko alderdi politiko eta gizarte mugimendu ororen presioek eragin dute dimisioz mozorroturiko kargugabetzea. Agurraren tenorean, bidezko deritzot birritan Nafarroan Espainiako Gobernuaren ordezkari izandakoaren oinarri ideologikoen sendotasuna nabarmentzeari. Izan ere, ipurdiraturik zuen Madrilgo besaulki preziatuari eusteko bidea beste bat zela jakinagatik ere, guztiok bestelakorik espero bagenuen ere, bere agindupean ziren polizien indarraren erabilpena agintzeko orduan, oro har eta harrigarriki neurgailu bera erabili du Nafarroako eta Espainiako erresumetako hiriburuetan. Bere mutilak, duela bi hamarkada, Iruñean Olenzeroaren kontra oldartu ziren bezala, oldartu ziren Madrilén, duela bi urte, Europako Kopa eskuratu berria ospatzen ari ziren Real Madrilén zaleen kontra. Nafarroako Hezkuntza kontseilaritzaren aitzinean protesta-ka ari ziren Sortzen-eko irakasle, guraso eta haurrak egurtu zituzten bezala, egurtu zituzten Madrilgo Diputatuen Kongresuaren aurrean elkarretaratzea egiten ari ziren 0,7 plattformako kideak. Nafarroako ikasle, langile eta gizarte mugimendu guztien manifestazioak itotzeraino trabatu zituzten bezala, trabatu zituzten Madrilgo taxilarien protestaldiak, inperioko hiriburuko taxilarien artean asko eta asko 36ko gerran altxamendu loria-tsua aldeko borrokan zauriturikoak edo eta haien oinordekoak izanagatik ere. Esaten ohi da ekintzek erakusten dutela zer nolakoa den gizona. Hartara, begi bistakoa da Ansuategi jauna atzo, gaur eta betiko demokrata dela. Ez dugu erraz ahaztuko.

seiko urrea

Emilio Lopez Adan

Iparraldea? Iparraldea!

Zinezko abertzaleak ezagutzeko marken artean, bada berri: abertzale peto-petoak ez du inoiz Iparraldea erranen, eta, horren ordeztu eta hatsa bahitzen bazaio ere, Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa izendatuko ditu tirada batez. Omen, Iparralde eta Hegoalde hitzak erabiltzen badira, etsaiek inposaturiko mugak onartzen ditugu; berriz, sei probintzien zazpi izenak (?) aldarrikatuz erakusten da abertzaletasuna.

Euskadiko historia politikoa ezagutzen duen edonork badaki gauzak alderantziz gertatu direla, badaki Iparralde eta Hegoalde ez direla inguruko estatuak asmatu zepoak. Abertzaleta-

sunak sortu zuen Iparraldeko kontzeptua, eta, hain zuzen, hauxe azpimarratzeko: hiru probintziak Euskal Herriko iparraldea direla eta ez Frantziako hegoaldea. Hemengo abertzaleek nahi izan zuten naziotasunaren erdigunea lekuz mugitu eta Frantziaren integratuko hiru probintzia folkloriko eta zaharkituen irudiarekin hautsi; Iparraldearen kontzeptu eta hitza jendearen eta politikoen mintzairan sartzea abertzaleen lana eta lorpena izan da. Horra egia historikoa, horra kontzeptu eta hitzaren edukia, asmatu berriaren kontrarioa.

Gehiago dena, Iparraldeko abertzaleek eskatu badute instituzio berezi-

bat, hau da Frantziaren barnean autonomia izan den egitura politikoa, nazio eraikuntzarako urrats garrantzitsu bezala egin dute. Bistan dena, hemengo abertzaleek ez dute instituzio hori pentsatu euskaldunen arteko mugaberrien sortzeko, baizik eta orain direnak gainditzeko. Erdietsiko bagenu, Instituzio horrek eskuduntzak izanen lituzke mugaz gaineko harremanak aberasteko eta estutzeko, hots, euskaldunen batasuna bermatzeko. Estrategia gisa, eztabaidagarria da: behar bada, ametsetako lukainak dira eta gero, inoiz lortzen bada, autonomismo erreformistan ito liteke. Baina estrategiaren arazoak direnak direla ere, ezin uka daiteke azpian dituen ideiak eta borondatea naziogintzan sartzen direla. Botiga batean eraikuntza nazional unilaterala asmatu, eta horren balioztatzeke ibilbide kontzeptual eta historiko iraunkor oso baten mespretxatu, hori bai dela heldutasun falta.

kornerra

Mikel Elorza

Batasuna

Transgresioaren egun seinatuarekin bat eginez sortu da Batasuna. Eta egunari bezala, honi ere gertatuko zaio paganoentzat kristauegia eta kristauen-tzat paganoegia izatea. Denbora utzi beharko zaio erakutsi dezan izen aldaketa baino haratago garai berrietara egokitutako proiektu eraginkorraren sortzea dela. Eratzte prozesuan izandako herren batzuez aparte, aldeko du Ezker Abertzaleak hamaika egoerari moldatzeko izan duen gaitasun historikoa. Beharko du, gainera, garaia ez da samurra eta. Kostako zaigu euskaraz *hatxebeko*-ren ordezkia topatzen (gaztelaniaz *batasunos* esaten jarraituko dute), herri honen 22 urtetako bizitzaren marka baitauka izenak. Testu laburretara behartuta gaudenok sigla beharretsiko dugu, eta ernegatuko hitzaren doinua labaintzen doan neurrian, baina gaitz erdi horren falta soilik (izena eta ez izana) sumatzen badiogu.